

**M.A. (SANSKRIT) Semester - 4 (CBCS) Examination**  
**March/April - 2024 (NEW COURSE)**  
**Bramhasutra Shreebhashy (Elective-5)**

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

**Instructions:**

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

પ્રશ્ન-૧ કોઈ પણ બે પરિચ્છેદોનો અનુવાદ જરૂરી નોંધ સાથે કરો. (૧૪)

Que.-1 Translate any two paragraphs with the required notes. (14)

- (૧) કિંચ પ્રત્યક્ષજ્ઞાનં, સ્વવિષયં ઘટાદિકં સ્વસત્તાકાલે સતિ સાધયત્તસ્ય ન સર્વદા સત્તામવગમયત્ દૃશ્યત્ ઇતિ ઘટાદેઃ પૂર્વોત્તરકાલસત્તા ન પ્રતીયેત । તદપ્રતીતિશ્ચ સંવેદનસ્ય કાલપરિચ્છિન્નતયા પ્રતીતેઃ। સંવેદનવિષયો ઘટાદિરપિ કાલાનવચ્છિન્ન પ્રતીયતેતિ નિત્ય સ્યાત્ । નિત્યં ચેત્ સંવેદનં સ્વતસ્સિદ્ધં નિત્યમિત્યેવ પ્રતીયેત, ન ચ તથા પ્રતીયતે । એવં અનુમાનાદિ-સંવેદોઽપિ કાલાઽનવચ્છિન્નાઃ પ્રતીતાશ્ચેત્, સ્વવિષયાનપિ કાલાઽનવચ્છિન્નાન્ પ્રકાશયન્તીતિ ।
- (૨) તર્હિ મોક્ષોપલબ્ધિર્હિ કથં સાધયેદિતિ જિજ્ઞાસાયામુચ્યતે યત્ - તત્ર બ્રહ્મ ધ્યાનનિયોગેન તત્સાક્ષાત્કારફલેન નિરસ્તસમસ્તાવિદ્યાકૃત-વિવિધભેદાદ્વિતીયજ્ઞાનૈકરસબ્રહ્મરૂપ-મોક્ષઃ પ્રાપ્યતે । ન ચ વાક્યાત્ વાક્યાર્થજ્ઞાનમાત્રેણ બ્રહ્મભાવસિદ્ધિઃ । તથા ચ સતિ શ્રવણાદિવિધાનમનર્થકં સ્યાત્ ।
- (૩) શાસ્ત્રં યોનિઃ કારણં પ્રમાણમ્,તદ્દશ્યયોનિઃ,તસ્ય ભાવઃ શાસ્ત્રયોનિત્વમ્। તસ્માત્ બ્રહ્મજ્ઞાન-કારણત્વાત્શાસ્ત્રસ્ય,તદયોનિત્વં બ્રહ્મણઃ। અત્યન્તાતીન્દ્રિયત્વેન પ્રત્યક્ષાદિપ્રમાણાવિષયતયા બ્રહ્મણઃ શાસ્ત્રૈકપ્રમાણકત્વાત્ ઉક્ત સ્વરૂપં બ્રહ્મ - “યતો વા ઇમાનિ ભૂતાનિ જાયન્તે” ઇત્યાદિ વાક્ય બોધયત્યેવેત્યર્થઃ ।
- (૪) અસ્યાચિન્ત્યવિવિધ વિચિત્રરચનસ્ય નિયતદેશકાલફલભોગ-બ્રહ્માદિસ્તમ્બપર્યન્તક્ષેત્રજ્ઞમિશ્રસ્ય જગતઃ।યતઃ-યસ્માત્સર્વેશવરાન્નિચ્છિલહેયપ્રત્યનીકસ્વરૂપાત્ સત્યસંકલ્પાત્ જ્ઞાનાનન્દાદ્ય નન્ત કલ્યાણ-ગુણાત્ સર્વજ્ઞાત્ સર્વશક્તેઃ પરમકારુણિકાત્ પરસ્માત્ પુન્સઃ સૃષ્ટિસ્થિતિપ્રલયાઃ વર્તન્તે, તત્ બ્રહ્મેતિ સૂત્રાર્થઃ ।

પ્રશ્ન-૨ કોઈ પણ બે પરિચ્છેદોનો અનુવાદ જરૂરી નોંધ સાથે કરો. (૧૪)

Que.-2 Translate any two paragraphs with the required notes. (14)

- (૧) પ્રતિસન્ધાનં હિ પૂર્વાપરકાલસ્થાયિનમનુભવિતારમુપસ્થાપયતિ, નાનુભૂતિમાત્રમ્ । અહમેવેદં, પૂર્વમપ્યન્વભુવમિતિ । ભવતોઽપ્યનુભૂતે નહિ અનુભવિત્ત્વમિષ્ટમ્, અનુભૂતિરનુભૂતિમાત્રમેવ । સંવિન્નામ કાચિન્નિરાશ્રયા નિર્વિષયા વા અત્યન્તાનુપલબ્ધેર્ન સંભવતીત્યુક્તમ્ । ઉભયાભ્યુપેતા સંવિદેવાત્મેત્યુપલબ્ધિપરાહતમ્ ।
- (૨) અતો ન લક્ષણતો બ્રહ્મ પ્રતિપત્તુમ્ શક્યત્ ઇતિ । એવં ભૂતં બ્રહ્મ કથં પ્રાપ્યત્ ઇત્યપેક્ષયાં “બ્રહ્મવિદાપ્રોતિ પરમ્” આત્માનમેવ લોકમુપાસીત્” ઇતિ વેદનાદિશબ્દૈરૂપાસનં બ્રહ્મપ્રાપ્ત્યુપાયતયા વિધીયતે । યથા “સ્વવેશ્મનિધિરસ્તિ” ઇતિ વાક્યેન નિધિસદ્ભાવં જ્ઞાત્વા તૃપ્તઃ સન્ પશ્ચાદુપાદાને ચ પ્રવર્તતે ।
- (૩) સંપ્રતિ બ્રહ્મણઃ એકત્વસ્ય પ્રતિપિપાદયિષયા જિજ્ઞાસા ક્રિયતે, નનુ “દેવદત્તઃ શ્યામો યુવા લોહિતાક્ષઃ સમપરિણામઃ” ઇત્યત્ર વિશેષણબહુત્વેઽપ્યેક એવ દેવદત્તઃ પ્રતીયતે । એવમત્રાપ્યેકમેવ બ્રહ્મ ભવતિ । નૈવમ્- તત્ર પ્રમાણાન્તરેણ એક્યપ્રતીતેઃ એકસ્મિન્નેવ વિશેષણાનામુપસંહારઃ । અન્યથા તત્રાપિ વ્યાવર્તકત્વેનાનેકત્વમપરિહાર્યમ્ ।
- (૪) કિમીશ્વરઃ સ શરીરોઽશરીરો વા કાર્યં કરોતિ । ન તાવદશરીરઃ, અશરીરસ્ય કર્તૃત્વાનુપલબ્ધેઃ। માનસાન્યપિ કાર્યાણિ સશરીરસ્યૈવ ભવન્તિ । મનસો નિત્યત્વે ઽપ્યશરીરેષુ મુક્તેષુ તત્કાર્યં ન દૃશ્યતે । નાપિ સશરીરઃ વિકલ્પાઽસહત્વાત્, તદ્દશરીરં કિમનિત્યં ? ઉત નિત્યમ્ ? ન તાવત્રિત્યં । સાવયવસ્ય તસ્ય નિત્યત્વે, જગતોઽપિ નિત્યત્વાવિરોધાદીશ્વરાસિદ્ધેઃ ।

- પ્રશ્ન-૩ "બ્રહ્મ"નું લક્ષણ આપી શ્રીભાષ્યાનુસાર તેનાં પર વિસ્તૃત ચર્ચા કરો. (૧૪)  
અથવા
- પ્રશ્ન-૩ વેદાન્તશાસ્ત્રની દ્રષ્ટીએ શ્રીભાષ્યનાં મહત્ત્વને વિસ્તાર પૂર્વક સમજાવો.
- પ્રશ્ન-૪ "તત્તુ સમન્વયાત્" શ્રીભાષ્યાનુસાર આ સૂત્રને વિસ્તારથી સ્પષ્ટ કરો. (૧૪)  
અથવા
- પ્રશ્ન-૪ "બ્રહ્મની શાસ્ત્ર-પ્રમાણકતા" ને યુક્તિ-પ્રયુક્તિ દ્વારા વિસ્તૃત રીતે ચર્ચો.
- પ્રશ્ન-૫ કોઈ પણ બે પર ટૂંક નોંધ લખો. (૧૪)
- Que.-5 Write short note any two. (14)
- (૧) બ્રહ્મ-બોધક વેદાંત વાક્ય
  - (૨) જીવનમુક્તિ
  - (૩) શ્રવણ, મનન તથા નિદિધ્યાસન
  - (૪) જીવ – બ્રહ્મનો અભેદ

\*\*\*\*\*